

EL «LLEGAT MASSOT I MUNTANER-CAPÓ-PLANES»

Biel Massot i Muntaner

Investigador. Pòrtol

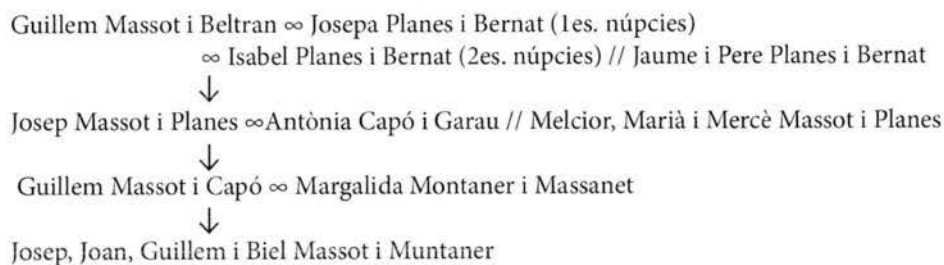
El llegat Massot i Muntaner-Capó-Planes rep el nom de les diferents branques familiars que han contribuït a formar el seu contingut. Així doncs, llibres, opuscles i/o documents, tant escrits com sonors, provenen del material arreplegat per la família Massot i Muntaner, amb exemplars propis i d'altres provinents d'anteriors aplecs, primer del pare –Massot i Capó– i més enrere de l'avi Josep, del tiet Melcior i de la tieta Mercè –tots ells, Massot i Planes. Encara, cal dir que aquesta darrera branca tenia com a fonaments el contingut de material provinent de les dues famílies que s'uniren per matrimoni: els Massot i els Planes (ambdós, besavis dels actuals Massot i Muntaner).

El primer Massot que d'alguna manera destacà en el món artístic fou el besavi Guillem Massot i Beltran, músic i educador, que recopilà una sèrie de llibres relacionats amb la Música i la Filosofia. D'un germà seu –Tomàs, capellà– també provenia una sèrie d'obres religioses.

Guillem Massot i Beltran es casà primer amb Josepa Planes i Bernat, i a la mort d'aquesta, amb la seva germana Isabel. Les dues eren germanes de Jaume Planes i Bernat, cofundador de la Societat Arqueològica Lul·liana, i considerat com un dels iniciadors de la recerca arqueològica a Mallorca, el que en aquells moments (finals segle XIX-inicis del XX) anomenaven «antiquari». La sala «Planes» del Museu Arqueològic de Catalunya conserva part de les seves troballes, sobretot talaiòtiques i romanes. La seva biblioteca –amb exemplars de llibres de la seva època sobre arqueologia i art, juntament amb altres obres i exemplars dels segles XVI a XIX- i amb algunes obres propietat del seu germà Pere Planes i Bernat, beneficiat de la Seu de Mallorca que deixà a aquesta institució la pràctica totalitat de la seva important biblioteca, passaren, per herència, als germans Massot i Planes (fruit del matrimoni entre Guillem Massot i les germanes Planes i Bernat).

Així doncs, per diverses circumstàncies, el llegat dels Massot i dels Planes, quedà en mans dels germans Josep, Melcior, Marià i Mercè (Massot i Planes). Josep, que també era músic; Melcior, que era religiós i també músic, en concret organista; i Mercè, que era poetessa (juntament amb Marià, que secundava les iniciatives de la germana), ampliaren amb noves i diverses adquisicions el fons bibliogràfic. A la mort d'aquests, el llegat fou recollit per l'únic hereu, fill de Josep Massot i d'Antònia Capó: Guillem Massot i Capó, que també amplià la biblioteca familiar amb obres de diversa índole. Casat amb Margalida Montaner, posteriorment el llegat bibliogràfic passà a mans dels seus fills: Josep, Joan, Guillem i Biel, i es conserva encara avui a la casa pairal de Pòrtol.

1. Breu visió genealògica

2. Canvis d'ubicació

El llegat, a tall d'ubicació, inicialment estava diversificat entre:

- a) La casa pairal Massot del carrer del Palau de Palma (on tingueren lloc unes famoses vetllades poètiques a la primera postguerra, que forniren una part de l'actual material documental literari), situades entre una vitrina del despatx de Mercè Massot, alguns prestatges situats al segon pis i l'anomenada biblioteca, al tercer pis.
- b) La casa pairal Capó, de Pòrtol, on residia el matrimoni Massot-Montaner i els seus fills, situada, inicialment, a diversos llocs fins arribar a la construcció de l'habitació anomenada biblioteca. Amb el temps aquesta peça s'ha anat ampliant amb altres habitacions, primitivament cambres de dormir:
 - b.2) Sala B. Habitació contigua a la biblioteca, en part utilitzada com a arxiu, a base d'arxivadors per temes, i en altra part, continuació de la biblioteca.
 - b.3) Sala C. Una altra habitació contigua a la biblioteca, envoltada d'estanteries, utilitzada com a continuació d'aquesta.
 - b.4) Sala D. També habitació contigua, utilitzada com a secció d'obres referides principalment a música i gastronomia.
 - b.5) Sèrie de prestatges col·locats a un passadís, continuació de la biblioteca.
 - b.6) Ampliació recent. Habitació reconvertida en columnes de prestatges, continuació de la biblioteca i distribuïdor d'obres pendents d'ubicació.

Encara podríem afegir quatre espais –més reduïts– formats per dues estanteries, una vitrina i una prestatgeria oberta dins la paret, situats a la planta baixa de la casa. Dins una hi trobam una sèrie de volums de gastronomia i receptaris, dins la segona les obres relacionades amb Marratxí o amb el món de la genealogia i a les altres dues diferent documentació.

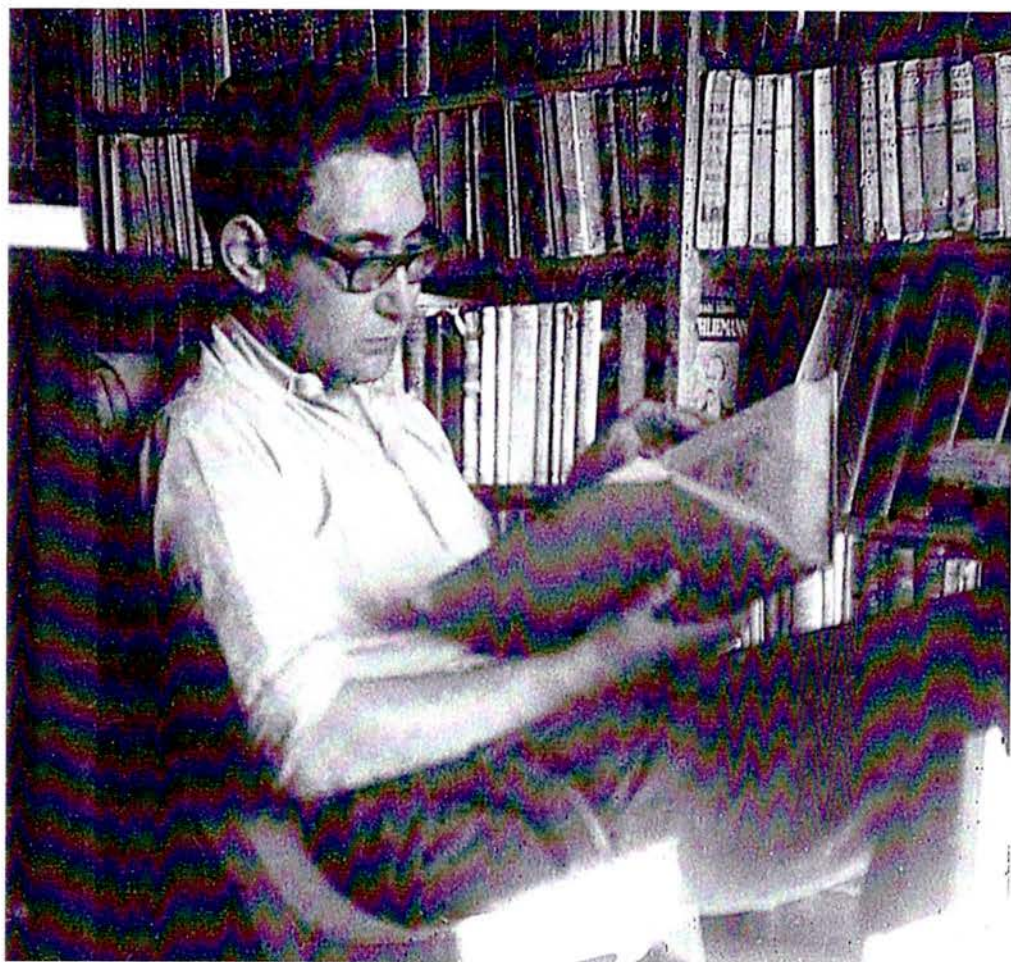

Fig. 1. Josep Massot i Muntaner a la biblioteca familiar de Pòrtol (iniciis anys 60).

3. Creació del llegat

La idea de la constitució del llegat sorgí cap allà l'any 2017, després d'una reflexió sobre el fet que, al cap d'una cinquantena d'anys de dedicació, nombrosos materials que formaven part del llegat no havien tingut una sortida adequada. Era allò de guardar les obres «per si de cas s'havien d'utilitzar en algun moment» o bé per si «tindrien un servei concret» en algun tipus de lectura o treball, tant de membres familiars com per part d'amics o coneguts de la casa. De fet, en línies generals, res d'això no havia passat i hi havia un augment constant de material –llibres, documents escrits, documents sonors– i conseqüentment una problemàtica derivada de la minva d'espai, tot i les successives ampliacions. Tot plegat, va fer prendre la decisió d'oferir tota una sèrie d'obres –tant llibres com documents històrics i material sonor– a una sèrie d'entitats, iniciativa no sempre rebuda amb igual fortuna.

El material provinent del llegat s'ha anat oferint a:

Arxiu del Regne de Mallorca
Biblioteca pública de Mallorca (ca'n Sales)
Arxiu Diocesà de Mallorca
Ajuntament de Marratxí
Universitat de les Illes Balears (UIB)
Biblioteca de l'Abadia de Montserrat

En general, no ha interessat la recopilació del material, en algun cas per raons d'espai i en d'altres per pura indolència funcionarial. Només les dues darreres entitats s'han interessat pel material i s'hi ha establert una relació que ha passat per diverses etapes.

El 2017 s'inicià la creació del Fons i la posterior donació a la Biblioteca de Montserrat de les obres que s'hi han arribat a enviar. Des d'aquell moment s'han fet quasi cinquanta remeses, mitjançant les quals s'han enviat més de 2.500 documents, entre llibres i opuscles. El mateix número s'ha remès al servei bibliotecari de la UIB juntament amb altre material específic per a la Partituroteca, consistent en discos, partitures i llibres de música. En aquests moments encara estam en procés de continuar i augmentar l'esmentada aportació.

En canvi, les trameses efectuades a Montserrat, que passaven per la tria concreta feta per part del monjo Josep Massot i Muntaner, a partir de les diferents ofertes de material rebudes des de la seu del llegat, situada a la casa pairal de Pòrtol/Marratxí/Mallorca, s'han estroncat des del 2022, any de la malaltia final i la defunció del monjo prevore, i no hi ha hagut continuïtat ni en la col·laboració ni en l'interès per ampliar el fons per part dels responsables de la biblioteca del monestir.

4. *Relació del contingut documental del «Llegat Massot i Muntaner/Capó/Planes»*

a) Materials Planes (segle XIX i anteriors)

a.1:

- Epistolari de Jaume Planes i Bernat (Palma, 1843-1914), arqueòleg, cofundador de la Societat Arqueològica Lul·liana.
- Diferents papers de J.P.B.
- Fotografies de la col·lecció Planes d'arqueologia mallorquina, avui al Museu Arqueològic de Catalunya.
- Catàleg/s original/s manuscrit de la col·lecció.
- Llibres d'època de prehistòria i arqueologia.

a.2:

Papers relacionats amb la biblioteca de Pere Planes i Bernat, bibliòfil i beneficiat de la Seu; on es llegaren els llibres (i avui dipositats a la Biblioteca Diocesana).

Fig. 2. Visió general de la sala principal de la biblioteca.

a.3:

Testaments familiars, de vàries generacions, entre d'altres els demostratius de com la possessió «ca n'Angeli», passava de mares a filles –de nom Angelina, elles–, per línia materna.

b) Materials Massot i Beltran (segle XIX)

- Partitures autògrafes del músic Guillem Massot i Beltran (Palma, 1842-1900).
- Dietaris d'entrades i sortides de G.M.B.
- Llibre de matrícula de l'alumnat de G.M.B.
- Papers varis relacionats amb G.M.B., els seus alumnes i la seva època.
- Fotografies de G.M.B.
- Testaments familiars.

c) Materials Massot i Planes (segles XIX- XX)

c.1:

- Partitures autògrafes de Josep Massot i Planes (Palma, 1876-Pòrtol, 1943).
- Dietaris (d'entrades i sortides) de J.M.P. (segles XIX-XX).
- Diaris (d'esdeveniments) J.M.P.
- Documentació diversa relacionada amb J.M.P.
- Material original del «Cançoner musical de Mallorca».

Fig. 3. Sala B, secció de l'arxiu.

c.2:

- Documentació diversa relacionada amb Melcior Massot i Planes (Palma, 1870-1953), organista de Santa Eulàlia (Palma).
- Partitures autògrafes.
- Llibre manuscrit commemoratiu de la celebració de les noces d'or sacerdotals.

–c.3:

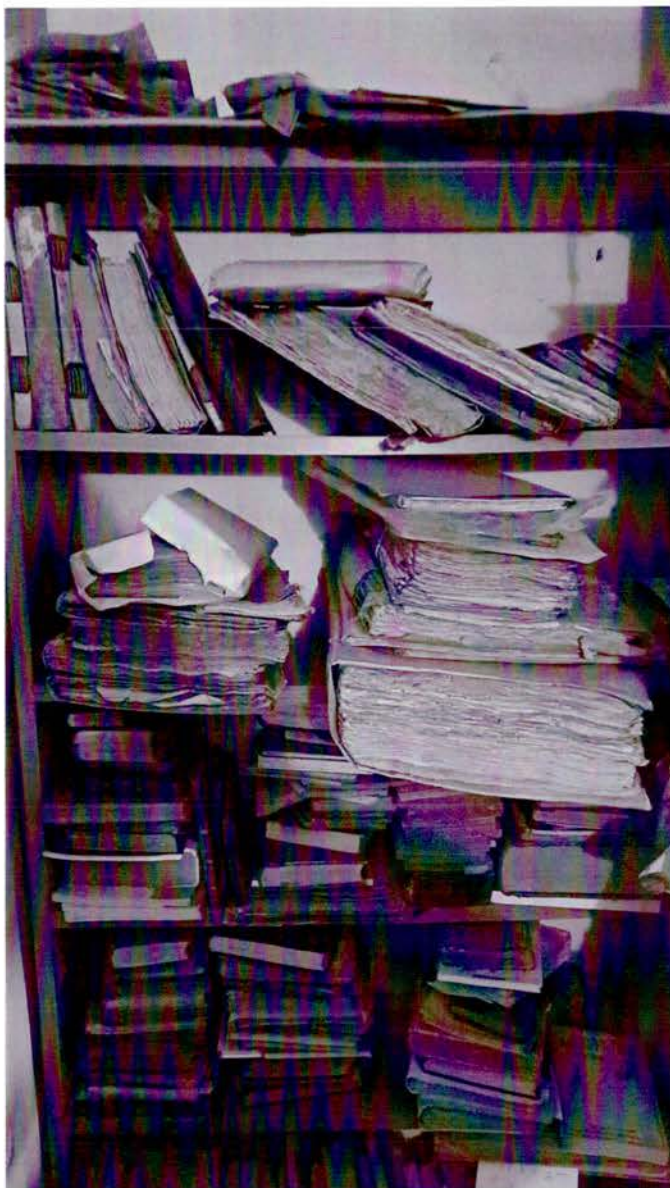
- Poesies originals de Mercè Massot i Planes (Palma, 1894-1953), escriptora.

Fig. 4 (imatge superior). Sala B, estanteries de la dreta. Fig. 5 (imatge inferior). Sala C, visió general.

-
-
- Epistolari de M.M.P. amb Maria Antònia Salvà.
 - Epistolari de M.M.P. amb altres literats (sobretot per signatures autògrafes originals).
 - Manuscrit commemoratiu d'una sorpresa que li donaren els autors que havien pres part a les «Vetlades literàries» (amb poemes originals i signatures autògrafes).
 - Fotografies
 - Llibres, generalment de literatura de Mallorca, molts d'ells dedicats pels autors.

Fig. 6. Ampliació recent.
Estanteria de documents
antics.

d) Materials Massot i Capó (segle xx)

- Obres de teatre i poemes originals de Guillem Massot i Capó (Palma, 1913-Pòrtol, 2004), metge i humanista.
- Documentació diversa relacionada amb G.M.C.
- Estudi/relació del mateix sobre la història de les òperes.
- Fotografies.

e) Materials Massot i Muntaner (segles xx-xxi)

- Material d'estudi i recerques de joventut de Josep Massot i Muntaner (Palma 1941-Abadia de Montserrat, 2022), filòleg, historiador i editor.

Fig. 7. Vitrina amb receptaris i obres gastronòmiques.

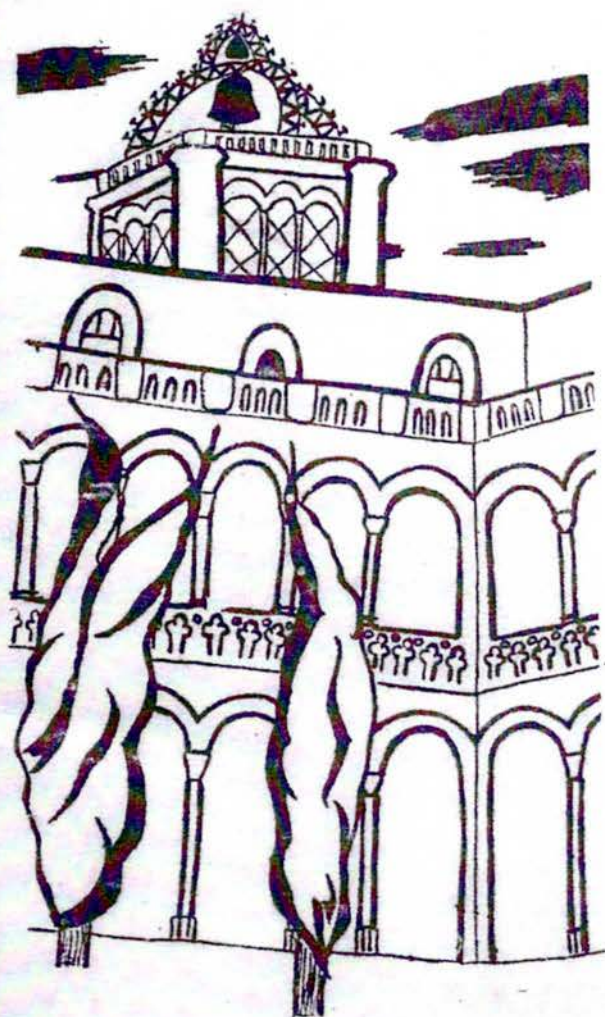
- Material de Biel Massot i Muntaner (Palma, 1957) relacionat amb el municipi de Marratxí, en qualsevol de les seves vessants, que haurà servit per redactar «Marratxipèdia» (2013, encara en procés d'ampliació).
 - Material original provinent de la revista *Pòrtula* (1981-2007).
 - Documents i retalls de premsa sobre Marratxí (ca. 20 arxius classificadors).
 - Llibres sobre Marratxí o d'autors marratxiners.
 - «Marratxíner/e/s». Base de dades sobre aquelles persones que han nascut, viscut, treballat, fet el casament, tingut propietats, han estat empadronades o han traspassat a Marratxí. Inclou més de 110.000 fitxes.
 - Fotografies actuals i històriques de Marratxí, personatges, llocs i activitats.
- f) Miscel·lània (bàsicament a partir del segle XVI; alguna cosa anterior)
- Consta d'una sèrie de documents i d'obres sense classificar, dels quals desco-neixem el moment de l'adquisició i/o provenença, però que també fan part del fons. Hi pot haver coses tan curioses com:
- El «Llibre del campaner de la Seu», el «Llibre copiadore de cartes de Malta» (1798) o el «Llibre de comptes del convent de Sant Domingo» (17..).
 - Escrits manuscrits del trinitari P. Miquel Ferrer: exemplars en octau relligats i amb coberta de pergami (segle XIX).
 - Gravats i imatges diverses (de diferent època i temàtica).
 - Altres objectes, material documental, gràfic i sonor divers.

ATRIO

Nº 1

Barcelona - Febrero de 1960 -

FILLOSOFIA

7 LETRAS

Fig. 1. Revista *Atrio* (1960), que conté la primera publicació folklòrica de Josep Massot.